

ks. Michał Drożdż

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

POTRZEBA SZACUNKU W RELACJACH SPOŁECZNYCH – OD REDAKCJI

Cieszymy się, że możemy oddać do rąk czytelników kolejny numer pisma naukowego „Studia Socialia Cracoviensia” publikowanego przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Pismo wydawane w cyklu półrocznym zawiera trzy części: pierwsza część obejmuje rozprawy tematyczne numeru, druga część dotyczy opisów, opracowań badawczych i opisów projektów działań dla społeczeństwa, trzecia część prezentuje oceny, recenzje i sprawozdania związane z profilem czasopisma.

Tematem wiodącym dwudziestego drugiego numeru naszego pisma jest szacunek dla człowieka i jego godności w kontekście współczesnych wyzwań społeczeństwa medialnego. Zasadniczym celem naszego czasopisma „Studia Socialia Cracoviensia” jest prezentowanie rzetelnych naukowych badań szeroko rozumianych problemów i zjawisk współczesnego społeczeństwa. Prezentacja tych badań ma na celu nie tylko upowszechnianie owoców badań naukowych, wymianę doświadczeń i wzorców badawczych, ale także ma cele praktyczne. Ambicją redakcji i autorów artykułów jest odkrywanie pozytywnych trendów społecznych i inspirowanie praktyki medialnej, praktyki pracy socjalnej czy praktyki życia rodzinnego pozytywnymi wartościami i ideami służącymi dobru człowieka i społeczeństwa. Ta inspiracja czerpie z bogatego dziedzictwa myśli i działań św. Jana Pawła II i papieża Franciszka.

Każdemu człowiekowi należy się szacunek dla jego godności i osobowej wartości. Godność osoby ludzkiej wyznacza koncepcję absolutnych i integralnych praw człowieka, które mają charakter niezbywalny, to znaczy, że godność osoby ludzkiej ma charakter normatywny i nie jest wynikiem żadnej umowy społecznej, nie jest konsekwencją historycznego rozwoju sił wytwórczych i stosunków społecznych oraz nie jest nadawana czy stanowiona przez jakąkolwiek władzę, nawet demokratyczną. Prawa człowieka oparte na godności ludzkiej są nadrzędne w stosunku do społeczeństwa i państwa, a także

uprzednie w stosunku do nich. Prawo do szacunku jest podstawowym prawem człowieka, które rodzi powinność poszanowania drugiego człowieka, niezależnie od jakichkolwiek uwarunkowań jego życia. W ten sposób tworzy się łańcuch wzajemnego szacunku, będącego podstawą życia społecznego. Prawo do szacunku dla siebie i powinność szacunku dla innych są nie tylko miarą jakości ludzkich relacji, ale są przede wszystkim prawem i obowiązkiem, które należą się człowiekowi ze sprawiedliwości. Szacunku dla drugiego człowieka nie można tylko rozpatrywać w kategoriach daru, ale w kategoriach sprawiedliwości. Szacunek dla każdego człowieka, dla jego godności i praw ma nie tylko wymiar indywidualny, ale wymiar społeczny, stając się miarą, inspiracją i zasadą budowania sprawiedliwych relacji społecznych i ram społeczeństwa demokratycznego.

Szacunek dla człowieka broni go przed tzw. silniejszymi. Jak zauważa Jan Paweł II, „silniejszy może mieć różne imiona: ideologia, władza ekonomiczna, nieludzki system polityczny, technokracja, agresywność środków społecznego przekazu. I znów stajemy wobec wielu ludzi, naszych braci i siostr, których przesadna tolerancja czy jawnie niesprawiedliwe prawodawstwo pozbawiają podstawowych praw: prawa do życia w jego pełnym wymiarze, prawa do dachu nad głową i pracy, do założenia rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa, do uczestniczenia w życiu publicznym i politycznym, do wolności sumienia i wyznawania wiary religijnej”¹. Ta obrona człowieka, w imię szacunku dla jego godności oraz jego elementarnych i naturalnych praw, była fundamentem antropologii integralnej i nauczania społecznego Jana Pawła II. Upowszechnił on tę wizję człowieka, umacniając w ludziach poczucie osobistej godności, świadomości bycia podmiotem, a nie rzeczą i przedmiotem. Jego nauczanie i działanie było promocją podmiotowości człowieka zakorzenionej w personalistycznym humanizmie. „Mówi się – pisał Jan Paweł II – że nasza epoka jest epoką ‘humanizmów’. Niektóre z nich opierają się na ateistycznych i sekularystycznych przesłankach i jako takie w paradoksalny sposób prowadzą do poniżenia i unicestwienia człowieka; inne stawiają go na piedestale i nabierają cech prawdziwego bałwochwalstwa; są wreszcie i takie, które zgodnie z prawdą uznają wielkość i ubóstwo człowieka, ukazując, utrzymując i rozwijając jego pełną godność”². Szacunek dla godności człowieka jest także miarą jakości humanizmu.

Szacunek dla człowieka nabiera nowych wymiarów w społeczeństwie medialno-informacyjnym w społeczeństwie sieci, gdzie „nie wystarcza przechadzać się po cyfrowych ‘drogach’, a więc po prostu połączyć się: trzeba, aby temu połączeniu towarzyszyło prawdziwe spotkanie. Nie możemy żyć sami, zamknięci w sobie. Potrzebujemy kochać i być kochanymi. Potrzebujemy czułości. Strategie komunikacyjne nie zapewniają piękna, dobroci i prawdy przekazu. Również świat mediów musi troszczyć się o ludzkość, powinien wyrażać czułość. Sieć cyfrowa może być miejscem bogatym w wartości ludzkie, nie siecią przewodów, lecz ludzkich osób”³. Postrzeganie każdego człowieka w kategorii osoby jest podstawowym i nieodzownym warunkiem poszanowania jego godności

¹ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, Watykan 1988, 5.

² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, dz. cyt., 5.

³ Franciszek, *Przekaz w służbie kultury spotkania*. Orędzie na XLVIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Watykan 2014.

i praw. Na takim fundamencie wzajemnego poszanowania należy tworzyć taki porządek społeczny i ekonomiczny, w którym funkcjonowanie społeczeństwa, czyli tworzenie i uczestniczenie w dobru wspólnym jest połączone z poszanowaniem i promocją osoby ludzkiej.

Dlatego w dwudziestym drugim numerze naszego czasopisma naukowego „Studia Socialia Cracoviensia” podejmujemy w sposób poznawczy i badawczy problematykę szacunku dla człowieka w wymiarze społecznym. Mamy nadzieję, że prezentowane w tym numerze artykuły poszerzą horyzonty wiedzy naszych czytelników na ten temat i przyczynią się także do budowania wzajemnych relacji opartych na szacunku dla każdego człowieka.

redaktor naczelny
ks. Michał Drożdż